

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שימוש בנגר שאין בראשו גלוסטרא

(ק"ב א') **משנה:** (1) נגר הנגרר (שקשור בדלת אבל אינו תלוי. שהחבל ארוך, ומתוך שנגרר אינו נראה כקשור. ומדובר שאין בראשו גלוסטרא) נועלין בו במקדש (דשבות בעלמא הוא, שאינו בונה ממש, הואיל וקשור לכך. אלא מתוך שנגרר, נראה כבונה. ואין שבות דרבנן במקדש), אבל לא במדינה. והמונח (שאינו קשור כלל, נחשב בניין ממש), כאן וכאן אסור. (2) רבי יהודה אומר (לקולא): המונח מותר במקדש (שאינו בניין ממש, אלא דומה לבניין, ולא גזרו במקדש), והנגרר (מותר אף) במדינה.

תנו רבנן: (4) איזהו נגר הנגרר שנועלין במקדש אבל לא במדינה, כל שקשור ותלוי, וראשו אחד מגיע לארץ. (2) רבי יהודה אומר: זה אף במדינה מותר (לנעול בו). אלא איזהו נגר שנועלין במקדש אבל לא במדינה, כל שאינו לא קשור ולא תלוי ושומטו (כשאינו נועל בו) ומניחו בקרן זוית.

אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי יהודה בנגרר (שמוותר אפילו במדינה? אבל לא במה שהתיר מונח במקדש. שכיוון שאינו קשור שם, בניין גמור הוא, ואסור מהתורה).

אמר רבא: והוא שקשור בדלת (עצמה. שמוכח שמשמש לנעילה. ולא שקשור במזוזה).

(ומקשה) איני?! והא רבי טבלא איקלע למחוזא וחזא לההוא דהוה תלי בעיברא דדשא (בברית, ולא בדלת עצמה), ולא אמר להו ולא מידי!

(ומתריך) ההוא ניטל באיגדו הוה (כלומר, קשור היה בחבל חזק).

תניא: (1) נשמט (מהדלת, שנפסק החבל שהוא קשור בו, והוא מונח בקרן זוית כשפותח בו) אסור. נקמז (שכשנועלים, נכנס הנגר בחור האסקופה ונפחת החור, ויוצא הנגר ונגעץ בקרקע), מותר. (2) ורבי יהודה אמר: נקמז, אף על פי שאינו נשמט אסור.

א"ר יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי יהודה בנקמז. וטעמא מאי? משום דמיחזי כבונה.

בעא מיניה רב נחומי בר זכריה מאביי: עשה לו בית יד, מהו?

אמר ליה: בוכנא קאמרת.

איתמר, אמר רב נחומי בר אדא: עשה לו בית יד, מותר.³

¹ ואפילו כששני ראשיו בארץ, דהיינו שכולו מונח, וכמבואר במשנה שבנגרר, מותר אף במדינה, וכפי שמוכן מסיפא דדבריו, שאסר רק כשאינו לא קשור ולא תלוי ושומטו וכו'. ב"י (או"ח שיגא).

² ומותר כשהוא קשור, אע"פ שאין תלוי אלא מונח כולו לארץ. דהא לא אסר אלא כשאינו לא קשור ולא תלוי ושומטו ומניחו בקרן זוית. אבל בקשור שאין יכול לשומטו בקרן זוית, שרי. רא"ש.

³ שיור טפח פרוס, שנחשב מוסיף על אוהל עראי, ודין וילון שמוותר לנטותו ולפורקו, וסוגיא דסיאנא, הובאו ברי"ף שבת, סוף פרק כל הכלים. ראה ב"נתיבי הלכה" על מסכת שבת, פרק תולין, קל"ח א'. וההיא שריתא שהותרה בטלטול דתורת כלי עליה, הובאה ברי"ף כאן ובמסכת שבת, סוף פרק כל הכלים. ראה "נתיבי הלכה" על מסכת שבת, פרק כל הכלים, קכ"ד ב'.

נתיבי הלכה - הדף היומי

השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שיטות הראשונים

נגר הנגרר: הלכה כרבי יהודה בנגר הנגרר, שמותר אף במדינה. ודוקא אם קשור בדלת (ואפילו בחבל דק, שאינו ראוי לינטל בו), או שקשור בבריה, בקשר אמיץ.⁴ וכתב הרא"ש דרבי יהודה שרי קשור אע"פ שאין תלוי, אלא מונח כולו בארץ. ורק כשאינו לא קשור ולא תלוי ושומטו (כשאינו נועל בו) ומניחו בקרן זוית, אסור. וכן פסק השו"ע.⁵

נגר המונח: לתנא קמא, אסור אף במקדש. ופירש רש"י, שכשתוקעו בשבת, בונה הוא ואיסורא דאורייתא איכא. ולדעת רש"י כן הלכה, כתנא קמא.⁶ והרא"ש כתב שהלכה כרבי יהודה, שמונח מותר במקדש (שכיון שמתוקן מאתמול לכך, אינו בכלל בונה, ואיסורו מדרבנן).⁷

נקמז, עשה לו בית יד: ברש"י מבואר ששאלת הגמרא עשה לו בית יד, לא קאי אנקמז דסמיך ליה, אלא על דין נגר.⁸ ופשיט שמותר.⁹ והרי"ף כתב שהלכה כרבי יהודה בנקמז, ואח"כ כתב: ואם עשה לו בית יד מותר. מבואר מדבריו, שהיתר בית יד קאי אנקמז. והשו"ע¹⁰ השמיט הדין.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שיג)

א. ... ואם אין בראשו גלוסטרא, אם הוא קשור בדלת עצמה, סגי אפלו בחבל דק שאינו ראוי לנטל בו ואפלו פלו מנח בארץ; ואם אינו קשור בדלת אלא בבריה, צריך שיהא הקשר אמיץ שיהא ראוי לנטל בו, ואפלו הכי אין צריך שיהא תלוי, אלא אפלו פלו מנח בארץ, מתר; שאין אסור אלא כששומטו ומניחו בקרן זוית.

⁴ והרמב"ם כתב (הל' שבת כו,י): "נגר שאין בראשו קלוסטרא: אם היה קשור ותלוי בדלת - נועל בו; וכן אם היה נטל ואגודו עמו. אבל אם היה אגודו קבוע בדלת (ולא בנגר), והיה הנגר נשמש כמו קורה, ומניחין אותו בזוית וחוזרין ונועלין בו בעת שרוצין - הרי זה אסור לנעל בו, שאין עליו תורת פלי, ואינו אגוד, ואין בו אגד להוכיח עליו." (והראב"ד השיגו, שאפילו אם ניטל באיגוד, צריך עכ"פ להיות קשור לפחות בבריה הדלת, עיי"ש). וכתב ב"י (או"ח שיג,א): נראה מדבריו שהוא מפרש דניטל באגדו, היינו שמתיר ראש החבל שבדלת והנגר מיטלטל עם החבל. ואינו ניטל באגדו היינו שמתיר ראש החבל שבנגר, שנמצא הנגר מיטלטל בלא חבל. וכל שהוא מיטלטל עם החבל הקשור בו, אפילו אין ראש החבל השני קשור בשום מקום, שרי, דהיינו ניטל באגדו. ודאמרין בעובדא דרבי טבלא דהוה תלי בעברא דדשא, לאו דוקא, אלא מעשה שהיה כך היה. וכן כתב הרב המגיד בשם התוספות ורשב"א דתלי בעברא לאו דוקא.

⁵ או"ח שיג,א. העיר המגיד משנה, שאין הדיון דומה כלל לפקק החלון, בו פסק הרמב"ם (הל' שבת כבל), שדינו שאע"פ שאינו קשור ואינו תלוי מותר לפקק בו את החלון. כי פקק החלון הוא בלויי כלים שמותר לטלטלם, או שהוא כלי שהוא מתוקן לכך, ותורת כלי עליו, והדיון בהלכה שם רק מדין מוסיף על אוהל עראי. ואילו כאן השאלה אם תורת כלי עליו. מקורות - רא"ש (סי' טו). רמב"ם (הל' שבת כו,י).

⁶ וכתבו תוספות (שבת קכ"ו א', ד"ה והמונח) שאינו משמע שיהא בו איסורא דאורייתא, כיון שאינו מבטלו שם. אלא נראה לרבינו תם דכולה מילתא בנגר הנגרר ליכא איסורא אלא משום טלטול (ואע"פ שאסור משום שבות, נאסר טלטולם במקדש).

⁷ מקורות - רש"י (ד"ה הלכה). רא"ש (סי' טו).

⁸ דבעינן שיהיה קשור או שיהיה לו גלוסטרא, והסתפקה הגמרא בנגר שאינו קשור ואין לו גלוסטרא, האם יועיל בית יד להתירו בטלטול.

⁹ אבל נקמז אסור אפילו כשעשה לו בית יד.

¹⁰ או"ח שיג,א. והמשנ"ב (שיג, ס"ק כא) כתב, ואם עשה לו בית יד מוכח דכלי הוא, ותו לא מחזי כבונה, דאין דרך לשקע כלי בבנין לבטלו שם, וכיון שעשה בו מעשה לעשותו כלי, שרי, ואפילו אינו קשור. כ"כ ב"י והביא ראיה מן הרי"ף. והגר"א כתב בביאורו דלדעת רש"י והטור לא מציינו היתר בנקמז (דהיינו נפחתה האסקופה) אפילו ע"י עשיית בית יד. עוד כתב המשנ"ב (ס"ק כב) שאם מתחילה עשה חלל בקרקע, מקום שהנגר יהיה ראשו שם, ואינו מוסיף נקב בארץ, אין איסור. ועיי"ש מה שכתב להתיר עשיית בריחים בחומה, גם לדעת רש"י והטור הנ"ל.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

החזרת דלת או תיבה שנשמטה ממקומה בשבת

(ק"ב ב') משנה: (1) מחזירין ציר התחתון (של דלת ארון או תיבה) במקדש (שציר תחתון, כל זמן שלא יצא העליון, נוח להחזירו, ואין כאן בניין), אבל לא במדינה (שמא יתקע בגרזן, והיא מלאכה). והעליון, כאן וכאן אסור (ראה להלן). (2) רבי יהודה אומר: העליון במקדש, והתחתון (אף) במדינה.

תנו רבנן: ציר (תחתון של) דלת שידה תיבה ומגדל, במקדש מחזירין. במדינה דוחקין (אם לא נשמט לגמרי). והעליון (שנשמט), כאן וכאן לא יחזיר. (ומבאר) גזרה שמא יתקע. ואם תקע חייב חטאת. של בור ושל דות ושל יציע, לא יחזיר. ואם החזיר חייב חטאת (שהם בניין המחובר לקרקע, ובכל דהו חשיב בניין).

שיטות הראשונים

איסור החזרת ציר העליון: לרש"י משום שכיוון שיצא עליון, כולו נופל, והוי כבונה, וסבר תנא קמא יש בניין בכלים. ובגמרא דמבאר גזירה שמא יתקע, לרש"י קאי אתחתון. ותוספות הקשו עליו⁴¹, ופירש ר"י אפילו ציר עליון איסורו דרבנן, ואף במקדש לא התירו שבות גדולה כזו⁴².

החזרת צירי דלתות: פסק הרמב"ם כתנא קמא, ודלא כרבי יהודה, וכתב, "התוקע - חייב משום בונה. לפיכך, כל הדלתות המחוברות לקרקע - לא נוטלין אותן ולא מחזירין, גזרה שפמא יתקע⁴³. אבל דלת שדה תבה ומגדל, ושאר דלתות הפלים - נוטלין ולא מחזירין. ואם נשמט ציר התחתון שלהן - דוחקין אותו למקומו⁴⁴; ובמקדש - מחזירין אותו. אבל ציר העליון שנשמט - אסור להחזירו בכל מקום (אפילו במקדש), גזרה שפמא יתקע⁴⁵."

והעליון, כאן וכאן לא יחזיר: רבינו תם הסתפק אם מותר לדחוק העליון במדינה⁴⁶. או דלמא האי דנקט לא יחזיר, בשביל מקדש נקט, אבל במדינה אפילו לדחוק אסור⁴⁷. והביאו הרא"ש, וכתב דמסתברא דאסור⁴⁸.

⁴¹ ותימה אטו מתניתין כב"ש?! דלב"ה אין בנין וסתירה בכלים בפ"ב דביצה (דף כ"ב א')! ועוד קשה, דבגמרא גבי העליון כאן וכאן אסור שמא יתקע, דחק לפרש דשמא יתקע קאי על תחתון, דאי אעליון לא היה אסור במקדש דאין שבות במקדש ודחוק גדול הוא.

⁴² וכדמצינו, מנחות צ"ז א', שלא התירו בשבת סידור הקנים ונטילתן.

⁴³ מבואר בדעת הרמב"ם, שעצם העמדת הדלת והכנסת הצירים בתוך חוריהם, אין בזה מלאכת בונה, ואפילו בדלת של בית. ולא אסרו אלא משום גזירה שמא יתקע ויחבר הציר לדלת.

⁴⁴ אם לא נשמט לגמרי, אבל לא מחזירים אם נשמט לגמרי.

⁴⁵ מקורות - רמב"ם (הל' שבת כב, כה).

⁴⁶ מדקאמר כאן וכאן לא יחזיר משמע לדחוק מותר אף במדינה.

⁴⁷ מדקתני ברישא במדינה דוחקין התחתון, מכלל דבעליון לדחוק אסור.

⁴⁸ רא"ש (סי' טז).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

חבישת פצע בשבת

(ק"ב ב') **משנה:** מחזירין רטיה (תחבושת עם משחה) במקדש¹⁹. אבל לא במדינה (שמא ימרח, והיינו ממחק²⁰). אם בתחילה (שלא היתה קשורה מבעוד יום, וכהן זה לא סילקה לצורך עבודה), כאן וכאן אסור (שהכלל "אין שבות במקדש" הוא רק לצורך גבוה. אבל לא לצורך עצמו).

תנו רבנן: (1) רטיה שפרשה (נפלה²⁴) מעל גבי מכה מחזירין בשבת (ואפילו במדינה, דמילתא דלא שכיחא הוא, ולא גזור בה רבנן²²). (2) רבי יהודה אומר: (אם נפלה אין מחזירין. אבל אם) הוחלקה למטה דוחקה למעלה, למעלה דוחקה למטה. ומגלה מקצת הרטיה, ומקנח פי המכה (שהתגלה), וחוזר ומגלה מקצת רטיה ומקנח פי המכה. ורטיה עצמה לא יקנח מפני שהוא ממרח (שהוא תולדת "ממחק"). ואם מירח (בשוגג) חייב חטאת.

אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי יהודה.

אמר רב חסדא: לא שנו (שהתיר תנא קמא להחזירה) אלא שפירשה (שנפלה) על גבי כלי. אבל פירשה על גבי קרקע, דברי הכל אסור (שאז נחשבת החזרתה כהנחת רטיה לכתחילה).

אמר מר בר רב אשי: הוה קאימנא קמיה אבא (והיתה רטייה על מכתו), נפלה ליה אבי סדיא (על הכר), וקא מהדר ליה. אמינא ליה: לא סבר לה מר להא דאמר רב חסדא מחלוקת שפירשה על גבי כלי, אבל פירשה על גבי קרקע אסור, ואמר שמואל הלכה כרבי יהודה (ויוצא שרבי יהודה אוסר אף כשנפלה על גבי כלי, כמו כר?)! אמר לי: לא שמיע לי: כלומר, לא סבירא לי.

שיטות הראשונים

לא שמיע לי, כלומר לא סבירא לי: דעת רש"י²³, רי"ף²⁴, רמב"ם ורא"ש²⁵, שרב אשי סובר להלכה שנפלה על גבי כלי

¹⁹ כהן שלקה בידו, ונתן עליה רטיה מבעוד יום, והוצרך לעבוד עבודה בשבת או ביום טוב, ונטל רטיה מעל ידו שלא תהא חוצצת בינו ובין ידו לעבודה, דחציצה פוסלת בה, דבעינן ולקח הכהן, וכיון דחייץ לא הוי לקיחה בכהן, מחזירה במקדש, דאי לא שרית ליה להחזירה, לא שקיל ליה מידיה, וממנע ולא עביד עבודה. וזה אחד משלושה דברים האמורים במסכת ביצה ("א ב") שהותרו סופן משום תחילתן. רש"י.

²⁰ אבל לשחיקת סממנים ליכא למיחש, כיוון דמאתמול הוה עילויה. תוספות.

²¹ והכא ליכא למימר אין שבות במקדש, דהא ודאי האי שבות לאו צורך גבוה הוא, אלא לצורך עצמו. רש"י.

²² כן ביאר רש"י. ולפי זה, אם הסירה, יהיה אסור להחזירה. וראה בשיטות הראשונים.

²³ רש"י פירש ש"לא שמיע לי", היינו הא דרב חסדא, וסובר רב אשי שאדרבה, נחלקו רק בנפלה ע"ג קרקע. אבל על כלי לד"ה מותר. אבל מודה רב אשי שהלכה כרבי יהודה.

²⁴ הרי"ף פירש שגם רב אשי סובר (כדעת רב חסדא) שמחלוקת התנאים רק בנפלה ע"ג כלי, וע"ג קרקע לד"ה אסור. ו"לא שמיע לי", היינו שתהא הלכה כרבי יהודה. אלא הלכה כחכמים.

²⁵ הרא"ש כתב שהרי"ף פסק כתנא קמא (ו"לא שמיע לי" היינו דרב אשי דלא כרב חסדא ודלא כשמואל שפסק כרבי יהודה). ותמה עליו הרא"ש מנא ליה לאקולי כולי האי. וכתב הבי"י (או"ח שכח, כה) שאין ספק שגירסה משובשת נדמנה לרא"ש, שכן בגירסת הרי"ף אצלנו הובאו דברי רב חסדא (ללא חולק), ולגבי מחלוקת תנא קמא ורבי יהודה כתב הרי"ף דלא קיימא לן כרב יהודה אמר שמואל שפסק כרבי יהודה, אלא הלכתא כתנא קמא. וכן כתב הרי"ף להדיא במסכת שבת (פרק רבי אליעזר דמילה).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

מותר, על גבי קרקע אסור. והראב"ד כתב דמחזירין אפילו מעל גבי קרקע²⁶. והשו"ע²⁷ פסק כהרי"ף וסיעתו.
החזרת רטיה שהסירה במזיד: דעת רש"י, **ספר הנר, בעל העיטור, רבינו חננאל בן שמואל, רבינו יהונתן ורי"ד**, דפלוגתא דרבי יהודה ות"ק כגון שפירשה שלא מדעת. אבל פירשה מאתמול, ואי נמי הזיד והחליף בשבת, דברי הכל לא יחזיר²⁸.
ודעת **בעל המאור** שאף אם הסירה מותר להחזירה, ובלבד שלא נפלה על גבי קרקע. וכן כתבו **הרמב"ם והרשב"א** להקל²⁹.
נתינת רטיה על מכה שנתרפאה: כתב בסמ"ג, גרסינן בירושלמי, אמר רבי יוסי מכה שנתרפאה נותנין עליה רטיה שאינו אלא כמשמרה. והביאו **הגהות מיימוניות**³⁰. וכן פסק השו"ע³¹.
ורטיה עצמה לא יקנח מפני שהוא ממרח: רש"י ביאר שקינוח הרטייה עצמו אסור מן התורה משום איסור מירוח, שמחליק גומות שברטיה. ודעת הרמב"ם שמירוח הוא אב מלאכה, ואסור לקנח מדרבנן, שמה ימרח³².

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שכח)

כה. רטיה שנתפלה מעל גב המפה על גבי קרקע, לא יחזירנה; נפלה על גבי פלי, יחזירנה ועל ידי גוי מתר להניחה אפלו לכתחלה.

הגה: ומתיר לומר לגוי לעשות רטיה על מכה או חבונה (או"ח הא"ח), ואסור לתן עליה אפר מקלה דמרפא, כי אם על ידי גוי (מרדכי פ"ק

²⁶ ומשום שמפרש לא סבירא לי דבפירשה בכלי פליגי, אלא בפירשה על גבי קרקע, ואפילו הכי קיי"ל כתנא קמא דאמר מחזירין. כן ביאר הר"ן דבריו (מסכת שבת, פרק רבי אליעזר דמילה, נ"ג ב' בדפי הרי"ף, ד"ה מחלוקת), והו"ד בב"י (או"ח שכח, כה). אמנם ראה מש"כ להלן בדעת הראב"ד (בהשגתו, הל' שבת כא, כז).

²⁷ או"ח שכח, כה. מקורות - רא"ש (סי' יז). רמב"ם וראב"ד (הל' שבת כא, כז).

²⁸ כסתם מתניתין: מחזירין רטיה במקדש, אבל לא במדינה. וכתב ב"י שאינו יודע מנין לו לחלק בין הזיד ללא הזיד. וכתב על זה הגר"א (או"ח שכח, כה): **אבל הוא מתניתין ערוכה!** מחזירין רטיה במקדש אבל (לא במדינה) כו'. (וסתמה המשנה שבמדינה אסור) ולא חילק בין קרקע לכלים (משמע שבכל עניין אסור. והיינו משום שהמשנה מיירי בנטלה בידיים, ולכן אסור אף אם הניחה ע"ג כלי). ולא פליגי רבי יהודה ותנא קמא (במשנה) משום (שהמשנה איירי) דנטלה בידיים. ועיין רש"י שם (שפירש שת"ק התיר משום שפירשה ולא נטלה מדעת). וכ"כ הר"ן בהדיא שם (דמיירי שנטלה בכוונה). ודלא כפירוש הרז"ה (שביאר שהמשנה מיירי בנפלה על גבי קרקע). עכ"ל. ומבואר מדבריו, לכאורה, שסובר להלכה כדעה המחמירה. וכן כתב בספר פסקי הגר"א.

²⁹ הובאו במשנ"ב (או"ח שכח, כה, ס"ק פב) ושער הציון (אות נד). וכתב המשנה ברורה: ואפשר דכשהסירה על מנת לתקן, יש לסמוך עלייהו להקל. מקורות - רש"י (ד"ה רטיה). ספר הנר, רחב"ש ורי"ד (ד"ה ת"ר רטיה. הו"ד הנר בקובץ שיטות קמאי, עמ' 1340). ספר העיטור (עשרת הדיברות, הלכות יום טוב, סוף מחלוקת ט; הו"ד בשבולי הלקט, עניין שבת, סי' קיז). רבינו יהונתן (ד"ה רטיה שפירשה). בעל המאור (ד"ה והא). רמב"ם (פיה"מ: "ואם נפלה מעל המכה או שהסירה בידו ונתנה על גבי כלי, מותר לו להחזירה, כל זמן שלא הונחה על גבי קרקע"). רשב"א (ח"י ביצה, י"א ב', ד"ה קמ"ל).

³⁰ וכתב הב"י, ותמיהני, דאף על גב דליכא למיגזר משום שחיקת סממנין כיון שכבר נתרפאה, מכל מקום איכא למיגזר שמה ימרח! ואפשר שאין דרך למרח אלא כדי שתתפשט הרפואה בכל המכה, וכשנתרפאה תו ליכא למיחש שימרח כיון דאין לו צורך בכך, שאינו אלא כמשמרה שלא יסרטו בגדיו את המכה.

³¹ או"ח שכח, כז. מקורות - ירושלמי (פרק במה אשה, ה"ב). סמ"ג (לאוין סי' סה). הגהות מיימוניות (הל' שבת כא, כז, אות ג).

³² זה לשונו: "...ומניחין רטיה על גבי המפה לכתחלה במקדש, שאין אסור שבות במקדש. ובכל מקום מקנחין פי המפה, ואין מקנחין את הרטיה, שמה ימרח". ולשון הברייתא "ורטייה עצמו לא יקנח מפני שהוא ממרח", משמע כרש"י. וצ"ב. וב"ד פשוטה" ציין לירושלמי (מסכת עירובין י"א) תני: לא יקנח אדם את האיספלנית שלא יבוא לידי מירוח, והממרח בשבת חייב חטאת. וכו'. ייתכן שהגירסה שהיתה לפני הרמב"ם היתה כזו.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

שמונה שרצים).

כו. מגלה קצת רטיה ומקנח פי המפה, וחוזר ומגלה קצתה השנייה ומקנחה, ורטיה עצמה לא יקנח מפני שהוא מקנח.
כז. מפה שנתרפאה, נותנין עליה רטיה, שאינה אלא כמשמרה.

תיקון כלי נגינה בשבת

(ק"ב ב') משנה: קושרין נימא (מיתר כינור של שיר הלויים, שנפסק בשבת) במקדש (אף שהוא איסור תורה, ומשום שסובר מכשירי מצוה שלא היה יכול לעשותן מאתמול, שהרי נפסקה היום, דוחים שבת), אבל לא במדינה. ואם (בא לחברו) בתחילה (שלא היה שם מעולם), כאן וכאן אסור³³.

שיטות הראשונים

קושרין נימא במקדש: דעת רש"י דמיירי בקשר של קיימא, שקשירתו אב מלאכה³⁴. ודעת רבינו יהונתן דמיירי בקשר שאינו של קיימא³⁵.

³³ למסקנת הגמרא תנא דמתניתין סובר שמכשירי מצוה דוחים שבת, ואפילו באיסור תורה של קשירה (ראה שבת ע"ג א'), כדעת רבי אליעזר. אבל בזה חלוק עליו, שסובר התנא שרק מכשירים שאי אפשר היה לעשות מאתמול דוחים שבת (ולכן רק אם נפסקה היום מותר לקושרה). ואילו רבי אליעזר התיר מכשירי מצוה אפילו אפשר היה לעשות מאתמול.

³⁴ פירש רש"י (ד"ה קושרין): נימת כנור של שיר הלויים לקרבן, אם נפסקה בשבת, ובגמרא מפרש טעמא, דקסבר מכשירי מצוה שלא היה יכול לעשותן מאתמול, דהא היום נפסקה, דוחה את השבת, ואף על גב דקשר אב מלאכה הוא במסכת שבת (ע"ג א').

³⁵ וזה לשונו (ד"ה קושרין): כנור של לויים לקרבן אם נפסקה בשבת קושרין אותה, דקסבר מכשירי מצוה שלא היה יכול לעשותה מאתמול, דהא היום נפסקה הנימא, דוחה את השבת. ואף על גב דקשר אב מלאכה, מוקמינן לה בגמרא שקושרה באמצע, כלומר שנפסקה באמצעיתה, וכשקושרה שם אינה של קיימא, שהרי מעכב השמעת קול הניגון ואינו עושה כי אם לפי שעה עד מוצאי שבת. אבל מן הצד סמוך ליתדות, אסור לקשרה, דהוי קשר של קיימא.